
«El futur ha de ser digital, democràtic i amb zero emissions»

**Lliçó inaugural
2021-2022**

**26è. curs
de la UOC**

«A digital green deal for Europe's technological sovereignty», ponència de **Francesca Bria**, experta i assessora en polítiques de digitalització i tecnologies de la informació

**Dijous, 28 d'octubre del 2021,
19.00 h (CEST)**

w.uoc.edu/inaugural21
#inauguralUOC

Sumari

U1	Acte inaugural del curs 2021-2022	03
U2	Presentació a càrrec del rector de la UOC, Josep A. Planell	04
U3	Discurs del president del Patronat de la UOC, Pere Vallès	11
U4	Crònica: «El futur ha de ser digital, democràtic i amb zero emissions»	13
U5	Lliçó inaugural: «A digital green deal for Europe's technological sovereignty», per Francesca Bria	18
U6	La lliçó en dos minuts	35
U7	La comunitat UOC pregunta	37
	1. Algoritmes ètics per lluitar contra la desinformació	37
	2. La transformació digital, més enllà de la tecnologia	40
	3. El feminisme, un pilar clau en la revolució digital	43
	4. <i>L'e-learning</i> en un panorama digital en constant transformació	46
U8	Cloenda a càrrec de la consellera de Recerca i Universitats de la Generalitat de Catalunya, Gemma Geis	48
U9	Biografia de Francesca Bria	53

Acte inaugural del curs 2021-2022 de la UOC

U1

- Benvinguda a càrrec del rector de la UOC, Josep A. Planell.
- Discurs del president del Patronat de la UOC, Pere Vallès.
- [Videomemòria del darrer curs, 2020-2021.](#)
- Ponència de Francesca Bria: «A digital green deal for Europe's technological sovereignty».
- Preguntes de la comunitat UOC.
- Cloenda a càrrec de la consellera de Recerca i Universitats de la Generalitat de Catalunya, Gemma Geis.

25 FORMAR
TRANS-
FORMAR

Presentació a càrrec del rector de la UOC, Josep A. Planell

Benvingudes i benvinguts a la lliçó inaugural que obre oficialment el curs 2021-2022.

Obertura que fem amb una especial satisfacció perquè, després de molts mesos de restriccions, aquest nou curs acadèmic l'iniciem amb la nova normalitat.

És un dia, per tant, d'alegria personal i institucional que ens permet intuir que serà possible retrobar-nos més assíduament, tant a les cerimònies de graduació previstes com en la culminació de les activitats de commemoració del vint-i-cinquè aniversari de la UOC.

25 anys d'un projecte que, des de Barcelona, es projecta al món, amb la tecnologia com a aliada. Aliada avui en aquest format híbrid que ens facilita saludar una comunitat UOC present a 142 països del món. Una

tecnologia aliada des de fa 25 anys, quan vam ser la primera universitat online del món; aliada per als horitzons que han de venir; i, sobretot, aliada al llarg de la pandèmia per superar amb escreix el repte de mantenir en funcionament la docència, la recerca i la gestió, amb un enorme esforç i dedicació de totes les persones sense sacrificar l'excel·lència.

Amb tot, aquesta bona feina i l'actual evolució positiva de la pandèmia no ens haurien de fer oblidar les seqüeles personals i econòmiques provocades per la COVID-19; ni els sacrificis i el bon capteniment de bona part de la població. A tots i a totes, la meua estima i reconeixement.

A més, la tria d'aquest espai –l'auditori de Can Jaumandreu– ens permet visualitzar la centralitat que tindrà per al futur de la UOC el campus del Poblenou, en un barri tan icònic per a la ciutat com el 22@. Presenta a Can Jaumandreu des del 2005, gràcies a la combinació d'esforç econòmic i logístic propi i a la complicitat municipal, concentrem en aquests espais tota la recerca i la docència de la nostra universitat. I, per tant, podem afavorir tant la interdisciplinarietat de cara endins com la creació, la connexió i la divulgació de cara enfora.

Tot aquest potencial de futur basa la seva consistència en la trajectòria acumulada al llarg dels anys. D'aquí ve la importància de retre comptes sobre allò fet, abans d'encarar nous horitzons.

La lliçó inaugural és un acte acadèmic, però també programàtic. A través de la persona escollida, la Universitat es vincula a una trajectòria i comparteix així una genealogia i una mirada sobre el món.

*Avui tindrem l'honor i el privilegi de ser partícips de les reflexions de la **doctora Francesca Bria**. D'enriquir-nos amb algú que, des de posicions rellevants en diferents institucions i països, ha defensat unes polítiques digitals en benefici de la ciutadania i unes tecnologies de la informació sintonitzades amb el bé comú i amb un nou humanisme de matriu europea.*

No se m'acut un millor punt de partida per orientar la nostra actuació com a universitat si volem contribuir a reflexionar sobre el canvi digital i si volem participar en la seva implementació. Per això, i abans de donar pas a la nostra convidada, voldria referir-me breument, per mitjà de tres parelles de conceptes, al paper que la UOC –com a universitat de mandat públic– pot i ha d'exercir en aquest context de transformació digital.

El primer duet seria el d'ignorància versus educació. I el 'versus' no és casual. Perquè, com va escriure Derek Bok, antic rector de la Universitat Harvard: "Si penseu que l'educació és cara, proveu amb la ignorància." En altres paraules: les partides destinades a formació no són despesa, sinó inversió... una de les millors inversions possibles, sobretot si entenem que tan importants són l'import i la constància com l'amplitud i la diversitat de l'esforç educatiu. Perquè el talent –el nostre objectiu en última instància– és una de les riqueses més igualitàriament distribuïdes.

Evidentment, això no és garantia de res. Com ens recorda l'historiador –també italià– Carlo Maria Cipolla, també l'estupidesa humana és una constant: un tret repartit equitativament a tots els sectors i a tots els grups socials. Però mentre que l'estupidesa no

necessita cap esforç per manifestar-se, el talent sí que ens exigeix un entorn favorable per ser detectat, encoratjat i multiplicat. I no estem en condicions de malbaratar-lo...

En aquest sentit, la formació online se'ns apareix com la palanca perfecta per mobilitzar el talent allà on sigui. La tecnologia canvia el paradigma per passar de l'educació a distància a l'educació sense distàncies. En moments de fort debat sobre els desequilibris territorials interns, la UOC acosta la formació superior de qualitat, l'ajusta a les necessitats de cada estudiant i l'estén al llarg de la seva vida formativa, tot fent realitat el mantra europeu: «no one and no place behind».

La transformació digital del sistema educatiu, en el seu conjunt i en tota la seva extensió, és avui part de la resposta per assolir un equilibri territorial present i futur. Un equilibri territorial que incorpori el talent de les zones rurals o desplaçades respecte dels grans centres econòmics, generant aliances còmplices per a la transformació i capacitació de la seva població, vertebrant i respectant les múltiples realitats existents, i captant i creant noves oportunitats que enriqueixen el seu teixit econòmic i cultural. Ras i curt: ens permet conrear el talent amb abast global.

El segon binomi conceptual és el de voluntarisme versus realisme. Perquè, més enllà de la resposta emocional i humanament comprensible del “tot anirà bé”, els unicorns i els arcs de Sant Martí, cal tractar la ciutadania de forma adulta. Sense caure en la fatalitat paralizadora, com a dones i homes de ciència que som tenim un paper rellevant a l'hora d'ajudar a entendre la complexitat del món, de combatre les fake news, de

facilitar aportacions rellevants per a les solucions de futur i de dotar les actuacions de la nostra societat de consistència i coherència.

Ho expressava amb contundència recentment la divulgadora científica Elisabeth Kolbert, en recordar que tan suïcida és negar el canvi climàtic com tancar els ulls a alguns dels seus efectes ja inevitables.

La realitat és complexa... però és precisament en la complexitat on la universitat –si es deslliura dels abismes de la fatalitat i el voluntarisme– pot ser útil socialment.

En aquest sentit, cal entendre les tecnologies de la informació i la comunicació com canals útils a través dels quals podem obrir vies de diàleg amb la societat que ens acull, actuant com a nodes per tal de generar, compartir, difondre i multiplicar el coneixement: el bon coneixement.

Precisament per garantir la màxima circulació, ens hem dotat d'un Pla de coneixement obert que ens sincronitza amb iniciatives compartides com la Setmana Internacional de l'Accés Obert que s'està celebrant just aquests dies.

I el tercer i darrer binomi: igualtat versus desigualtat. La digitalització pot fer una falsa sensació d'equitat i, en canvi, crear o incrementar les fractures socials, econòmiques i tecnològiques existents. D'aquí ve la importància de capacitar digitalment la ciutadania, tot incorporant la formació en aquest àmbit com un aprenentatge transversal.

Només gràcies a una formació adient, la ciutadania podrà treure partit de les oportunitats generades per la transformació digital; podrà intervenir en la vida social, política i cultural del seu entorn, i podrà dotar-se de les habilitats imprescindibles per defensar els seus drets i exercir els seus deures.

I aquí, novament, el sistema educatiu en general –i una universitat com la nostra en particular– tenim molt a dir i molt a fer.

Necessitem considerar ja internet com un dret ciutadà bàsic, tan imprescindible com disposar d'un accés a la xarxa de qualitat, assequible, de caràcter neutre i en igualtat de condicions. La pandèmia ha accentuat la centralitat de la tecnologia en les nostres vides, fins al punt que cap àmbit ja li és aliè... ni els que vindran.

Perquè digitalitzar no significa incorporar l'adjectiu smart aleatòriament, ni fer allò que ja fèiem però retransmès en streaming, ni envoltar-nos de ginys electrònics... sinó fer allò que fins ara no fèiem o no podíem fer. Ser digital és una actitud, una forma de fer, més enllà de la tecnologia. Crear nous llenguatges i noves formes de fer, aportar nous processos i noves creacions, amb conseqüències imparables tant en el sistema productiu com en la nostra estricta quotidianitat.

Aquests tres binomis que acabem de repassar – ignorància versus educació, voluntarisme versus realisme, i igualtat versus desigualtat– ens marquen possibles actuacions a fer, però, si no van acompanyades de la imprescindible complicitat institucional, la seva efectivitat sempre serà reduïda i limitada. I és que, com

Presentació a càrrec del rector de la UOC, Josep A. Planell

diu la doctora Bria: ens cal “re-polititzar” la tecnologia, perquè “la tecnologia no és un procés de progrés lineal. Per això és crucial que sigui modelada per la societat”.

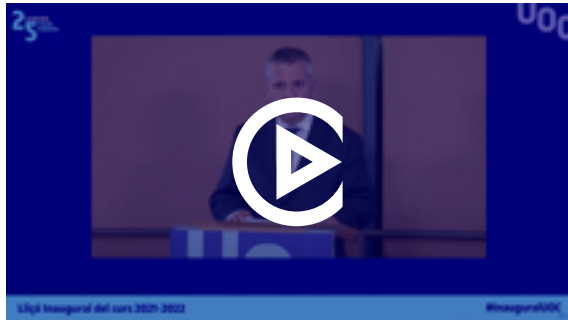
Perquè la promoció del talent, del realisme i de la igualtat, enfront de la ignorància, el voluntarisme i la desigualtat, depèn –i molt– de les polítiques públiques. Polítiques no basades en les conjuntures, sinó en estratègies consolidades, en projectes de país i d’universitat que apostin per mapes estables.

I per situar-nos en aquests mapes del demà, ningú millor que la doctora Francesca Bria.

Josep A. Planell
Rector de la UOC

Discurs del president del Patronat de la UOC, Pere Vallès

U3

Els reptes de demà, tant els institucionals com els col·lectius, comencen a definir-se en la nostra actuació quotidiana. D'aquí ve la importància de retre comptes sobre el que hem fet. No només perquè és la nostra obligació com a universitat amb mandat públic i responsabilitat social, sinó perquè, en fer-ho, apamem com cal el nostre punt de partida, detectem debilitats i fortaleses, i fixem, en definitiva, la nostra trajectòria.

Sigui perquè al costat de la seu de la UOC de Tibidabo s'hi exposa l'antic submarí Tiburón de l'Armada, sigui perquè Barcelona acull dues rèpliques de l'Ictíneo de Narcís Monturiol, pioner dels bucs submarins, quan penso en com definir l'executòria de la UOC em ve a la ment el famós lema que Jules Verne va crear per al Nautilus del capità Nemo: "Mobilis in mobile", és a dir, "Mòbil dins de l'element mòbil".

Aquest és, en bona mesura, el fil vermell que dona continuïtat a les fites recollides en aquesta videomemòria. Perquè, com definir, si no, la versatilitat de la recerca sobre la interacció de les tecnologies digitals amb l'activitat humana duta a terme al llarg de vint anys des de l'IN3? Com qualificar, si no, l'adaptabilitat d'una institució capaç de reconvertir totes les proves finals en virtuals en poques setmanes? Com calibrar, si no, l'ambició d'iniciatives com el Barcelona Hub d'Art, Ciència i Tecnologia, cruïlla on coincidiran creació, recerca i ciutadania? Com valorar, si no, l'element qualitatiu que suposa que nou de cada deu titulats de la UOC tinguin feines d'alta qualificació? I podria seguir...

“Mobilis in mobile”, “mòbil dins de l'element mòbil”. O, en llenguatge UOC, formar per transformar.

Moltes gràcies.

Pere Vallès
President del Patronat
de la UOC

Crònica: «El futur ha de ser digital, democràtic i amb zero emissions»

04

L'experta i assessora en polítiques de digitalització i tecnologies de la informació Francesca Bria ha estat l'encarregada de donar el tret de sortida al curs acadèmic 2021-2022 de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) amb la lliçó inaugural "A digital green deal for Europe's technological sovereignty" ('Un pacte verd digital per a la sobirania tecnològica d'Europa'). El rector de la UOC, Josep A. Planell, ha presidit l'acte des de l'auditori de Can Jaumandreu, la seu de la Universitat al Poble Nou. El president del Patronat de la FUOC, Pere Vallès, i la consellera de Recerca i Universitats de la Generalitat de Catalunya, Gemma Geis, també han participat en l'acte, que s'ha pogut seguir en directe per internet.

Bria ha basat la seva ponència en les oportunitats que planteja l'etapa postpandèmia a l'hora de repensar la tecnologia digital i la innovació per traçar el camí cap a un futur més democràtic i sostenible. En aquest context,

l'experta ha proposat un nou model de sobirania digital, que anomena *digital green new deal* ('nou pacte verd digital').

Bria ha explicat que, si jutgem per l'excessiva vigilància governamental denunciada per persones de diferents àmbits socials i acadèmics i per l'exposició reiterada dels usos i abusos d'alguns dels grans avenços tecnològics de les darreres dècades, "el nostre sistema encara no entén bé el tipus de poder que exerceixen les plataformes. No tenim les eines adequades per frenar aquest poder, regular-lo i posar la tecnologia al servei de la gent i del desenvolupament humà".

Un nou pacte verd digital europeu

Quina és la resposta europea a aquesta situació? Per a l'Europa d'avui, ser vista com una "superpotència reguladora" ja no és suficient, perquè, tot i que és molt important plantejar la necessitat de tenir regulacions, la Unió Europea també ha de continuar sent rellevant com a potència econòmica global mitjançant la innovació científica i tecnològica, fonamentada en els valors democràtics. En aquest sentit, Bria ha emfasitzat que "la regulació digital ha de sorgir dels pobles sobirans i els governs responsables, no la pot dictar una oligarquia tecnològica".

L'ambiciós projecte del nou pacte verd europeu es basa en una estratègia de creixement que busca descarbonitzar la nostra economia i esdevenir climàticament neutres l'any 2050. En aquest sentit, l'experta ha exposat que una de les transicions que s'estan duent a terme passa per la digitalització: "A Europa hi ha voluntats polítiques reguladores molt

fortes, i penso que és probablement l'únic continent que està tirant endavant una nova constitució per als temps digitals". Bria ha destacat la importància que les noves regulacions europees tinguin la voluntat "de posar l'èmfasi en el benestar ciutadà, no només en la prosperitat dels consumidors".

Pel que fa als esforços europeus per tirar endavant un marc regulador molt més competitiu per a l'economia digital, l'experta ha parlat del projecte Gaia-X, que té l'objectiu de construir un sistema de núvol europeu i establir un estàndard de primera classe per a la seguretat, la sobirania i la interoperabilitat de les dades. "Aplicant aquest projecte es pot arribar a crear un fons europeu de dades que assegurí una economia de dades més justa, que augmenti la confiança dels usuaris i que mantingui els drets fonamentals dels ciutadans", ha assenyalat.

El futur del món digital

Bria, que actualment és presidenta del Fons Italià d'Innovació i consellera de la Nova Bauhaus Europea, s'ha referit a la seva etapa a la ciutat de Barcelona —va ocupar el càrrec de comissionada de Tecnologia i Innovació Digital de l'Ajuntament entre els anys 2016 i 2019— i ha esmentat dos projectes d'èxit que actualment serveixen com a model de sobirania de dades en el context europeu.

Un d'aquests projectes és la plataforma participativa Decidim Barcelona, conceptualitzada per l'Internet Interdisciplinary Institute (IN3). Es tracta d'una eina desenvolupada localment que avui

dia marca el camí i serveix com a exemple del fet que hem d'utilitzar les dades amb bons propòsits i en favor de la societat per millorar ciutats i fer-les més verdes, combatre el canvi climàtic i virar cap a la mobilitat sostenible, uns preus assequibles d'habitatge i millors democràcies. També ha esmentat la plataforma DECODE, que dona el control a les persones i els ofereix l'opció de mantenir la seva informació personal com a privada o compartir-la per al bé públic.

Bria ha conclòs la seva ponència exposant l'oportunitat que enfronta Europa de marcar un camí basat en la "gran democràcia", que defugi el control absolut de les nostres dades per part de les companyies tecnològiques, d'una banda, o els grans estats totalitaris, de l'altra. "Europa té l'oportunitat de demostrar com l'humanisme digital europeu, amb un toc innovador únic, pot funcionar", ha assegurat. "Necessitem un nou contracte social. En aquest context, la sobirania digital significa que hem de tenir la possibilitat de marcar la direcció del progrés tecnològic i posar la tecnologia i les dades al servei de les persones, la societat i la transició ecològica. Això requereix aliances i un programa polític que ho posi en pràctica".

UOC, formar per transformar

La seu escollida per a l'acte ha estat l'auditori de Can Jaumandreu, al 22@, el complex on la UOC concentrarà tota la recerca i la docència i des d'on busca afavorir tant la interdisciplinarietat com la creació, la connexió i la divulgació. El rector, Josep A. Planell, ha destacat al seu parlament el paper que la Universitat pot i ha d'exercir en aquest context de transformació digital. Així, ha recalcat com la UOC "acosta la formació superior de qualitat, l'ajusta a les necessitats de cada estudiant i

l'estén al llarg de la seva vida formativa, tot fent realitat el mantra europeu 'no one and no place behind' ('no deixar ningú ni cap lloc enrere').

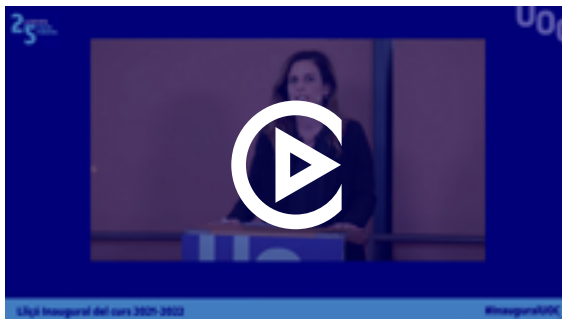
En la lliçó inaugural també ha participat el president del Patronat de la FUOC, Pere Vallès, qui ha citat l'antic lema de Jules Verne "mobilis in mobili" —'mòbil dins de l'element mòbil' o, en llenguatge UOC, 'formar per transformar'— per definir la Universitat. En aquest sentit, ha exalçat la versatilitat de la investigació de les tecnologies digitals amb l'activitat humana, l'adaptabilitat de la institució davant dels reptes, l'ambició d'iniciatives com el Barcelona Hub d'Art, Ciència i Tecnologia (Hac Te) i l'element qualitatiu que suposa el fet que nou de cada deu persones titulades per la UOC tinguin una feina d'alta qualificació.

La darrera intervenció ha estat a càrrec de la consellera de Recerca i Universitats, Gemma Geis, que s'ha referit a la importància de la recuperació d'aquest departament per part del Govern. "Però, més que el càrrec", ha dit la consellera, cal posar l'èmfasi en "l'encàrrec que tenim com a país de situar el coneixement en el centre de les polítiques públiques de recuperació econòmica i social". Per dur-ho a terme, ha promès un millor finançament per a la recerca, un àmbit que considera fonamental per al progrés de les societats.

Durant l'acte també s'ha presentat la videomemòria del curs 2020-2021, amb la qual s'han repassat els fets més rellevants del darrer curs, que ha estat marcat per la celebració dels 25 anys de la Universitat, i el compromís de la UOC amb la transformació digital de l'educació i l'impuls a la recerca i la innovació.

«A digital green deal for Europe's technological sovereignty»

05

Considero Barcelona com la meva segona casa, juntament amb Roma i Itàlia. I estic immensament feliç de ser aquí i, sobretot, de poder ser-hi en persona.

Perquè, encara que afirmem que la digitalització, si és democràtica i sostenible, ens pot ajudar a planificar i codissenyar el nostre futur, per descomptat, compartir espais físics i assegurar-nos que l'educació també es faci en espais físics com aquest és molt important. Jo necessito tenir aquest espai.

Considero que, en aquesta fase de la pandèmia, és molt important un nou plantejament de la tecnologia digital i la innovació, que marqui un camí cap al futur i per al futur. En aquesta pandèmia, estem experimentant la primera crisi econòmica de l'Antropocè. I ens estem enfrontant, com a mínim, a tres emergències greus: una crisi sanitària provocada per la pandèmia que

desemboca en una crisi econòmica amb conseqüències molt potents i dramàtiques en l'estabilitat financera, les quals no coneixem amb claredat, i tot això té la crisi climàtica com a teló de fons.

No podem resoldre la situació sense canviar les coses. A vegades, les pitjors crisis i les pandèmies esperonen la imaginació social. I jo penso que avui dia se'ns planteja una oportunitat històrica per redissenar societats i economies més bones i fixar les bases per a una renovació de les nostres societats que fomenti la solidaritat i la sostenibilitat.

No obstant això, també necessitem idees de futur que ens projectin a un futur en el qual puguem transformar veritablement la societat. Un futur que hauria de ser digital, democràtic i sense emissions.

Les tendències tecnològiques que veiem en l'actualitat, la digitalització, la robotització de la producció, l'aparició del 5G, la internet de les coses, el càlcul de masses i la intel·ligència artificial, estan canviant la indústria, l'economia i la societat.

Ara bé, no n'hi ha prou amb accelerar la digitalització. També li hem de donar un enfocament. I, avui dia, això implica, per sobre de tot, afrontar el desafiament doble de la protecció del medi ambient i la digitalització sostenible. Crec que hauríem de fer servir aquesta fase postpandèmica per impulsar un nou model de sobirania digital que es podria denominar el Nou Pacte Verd Digital, perquè es tracta d'emprar les tecnologies digitals per aconseguir tant la sostenibilitat social com la mediambiental.

Quan pensem en la tecnologia digital avui dia, també ens hem de plantejar una nova qüestió sobre el poder. “Qui el té”, “amb quina legitimitat” i “amb quins objectius” han adquirit un nivell addicional de significat en l’era digital. Això es deu a la vigilància excessiva dels governs i del món empresarial que han denunciat persones com ara Snowden o Assange, però també acadèmics com ara Shoshana Zuboff. Es deu als usos i als mals usos potencials de la intel·ligència artificial i els sistemes de decisió automatitzats, i fins i tot a les noves possibilitats de la biotecnologia i la manipulació genètica, i a altres iniciatives transhumanistes que en l’actualitat duen a terme persones com ara Elon Musk o Jeff Bezos. Subjacent a aquesta transformació, a la ideologia transhumanista, hi ha una altra ideologia que s’ha batejat com “solucionisme tecnològic” i que analitzen crítics i historiadors com ara Evgeny Morozov. Morozov defineix el solucionisme tecnològic com una doctrina postideològica de Silicon Valley que considera que qualsevol situació social complexa es pot solucionar amb una aplicació o amb l’algorisme adequat.

Penso que és important abandonar el solucionisme tecnològic i obrir-se a futurs diferents per veure múltiples possibilitats i qüestionar el solucionisme tecnològic per traçar vies alternatives. L’afirmació que podem solucionar el problema o resoldre la desigualtat amb tecnologia o amb una aplicació és falsa, perquè necessitem combinar la tecnologia amb el context social, econòmic i polític adequats.

En l’actualitat veiem tendències molt marcades en l’economia digital, i la més pronunciada de totes elles és el poder de les plataformes. De manera que ens

desviem cap a una economia de les plataformes en què ens enfrontem a noves institucions algorítmiques: les plataformes. Són intermediaris nous que estan definint el nostre paisatge polític, la nostra economia. Estan canviant els mitjans de comunicació, l'ensenyament i els governs, estan canviant les ciutats i les empreses. El nostre sistema encara no entén del tot la mena de poder que tenen. No disposem de les eines adequades per contenir el seu poder, per regular-lo i per posar la tecnologia al servei de les persones i de l'evolució humana. A més, amb la pandèmia vam registrar un ús més elevat de la digitalització en la sanitat, l'educació i la societat en el seu conjunt. L'ús de la tecnologia digital s'ha convertit en una cosa quotidiana en la nostra vida, i hem d'entendre el seu poder per poder afrontar els desafiaments socials i ambientals bàsics. Si observem el poder econòmic, apreciem un poder creixent dels monopolis corporatius i una concentració industrial que no s'havia vist mai. L'economia de les plataformes es basa cada vegada més en actius intangibles. I per als gegants tecnològics, a diferència de per a la resta de l'economia, la pandèmia va significar un impacte fort, però positiu. Els grans actors digitals, les empreses GAFAM (Google, Amazon, Facebook, Apple i Microsoft) i les seves equivalents xineses (Baidu, Alibaba i Tencent), han aconseguit un valor de mercat superior a 8 o 9 mil bilions de dòlars estatunidencs. Ara, les accions de les tecnològiques estatunidenques valen més que tot el mercat borsari europeu per primera vegada en la història. Els gegants tecnològics no solament encapçalen el mercat, sinó que són el mercat. I, si cinc empreses són propietàries de l'economia digital, realment pot funcionar per a tothom? Com ja he dit, l'economia de les plataformes es basa cada vegada

més en actius intangibles, sobretot en dades i en la propietat intel·lectual, més que en infraestructures físiques. I aprofitant les cadenes de valor i distribució de subministraments, les plataformes s'aconsegueixen moure d'un sector a un altre. Per exemple, Google pot anar de l'optimització de motors de cerca a robòtica o a vehicles autònoms. I Amazon es pot expandir del comerç digital a la computació en el núvol o a la sanitat.

Queda clar que la riquesa, en aquest paisatge econòmic canviant, s'ha de capturar i compartir de maneres noves. També hi ha tendències molt rellevants, com ara els diners digitals, i aviat veurem, probablement també a Europa, l'Europa Digital convertir-se en part de la nostra economia. El sector dels pagaments està poblat per actors nous i en l'àmbit tecnofinancer floreixen solucions noves, des de Google Wallet fins a Ali Baba amb Alipay, passant per Apple Pay, Facebook Libra, les criptomonedes, etc. Bitcoin ha crescut més del 75 % el 2021. I les criptomonedes i els sistemes de pagament digitals tenen valor estratègic perquè s'estan introduint en la vida quotidiana de les persones i generen un vincle entre la identitat digital de les persones, les seves dades personals i el sistema de pagament.

Així mateix, si observem les disputes entre Ant Group i el Govern xinès, que va bloquejar la seva oferta pública inicial, queda clar com seran d'estratègics aquests pagaments digitals i els sectors de la mineria digital en el futur. A això cal sumar que els bancs centrals comencen a crear les seves pròpies monedes digitals i a aplicar fortes mesures de regulació en aquest sector.

També veiem que la transformació de la feina és un clar exemple del canvi que la digitalització impulsada per les plataformes comporta per a tots nosaltres. Actualment conviuen dos grans debats sobre el futur de la feina. Alguns economistes afirmen que aquesta és la primera revolució industrial que destruirà més llocs de feina dels que crearà. Hi ha qui diu que uns cent milions de treballadors d'arreu del món seran reemplaçats per màquines en sectors fonamentals de l'economia: la logística, la fabricació i el transport. Clarament, això també crearà noves professions i nous models de gestió.

Però, tal com va escriure David Graber en el seu llibre sobre l'economia de bolos, ens enfrontem també al treball porqueria? Quina qualitat tenen les feines que genera l'economia digital? L'economia digital avança en paral·lel a la creació de noves xarxes de seguretat? I què n'hi ha, dels nous drets dels treballadors? És un desafiament molt important.

Hem de ser audaçs, anticipar el canvi profund que experimentarà el mercat laboral i reforçar de manera sòlida i clara la legislació laboral en l'economia de bolos per frenar la inseguretat i la precarització creixents i el desplaçament de les feines ben remunerades causat per l'automatització industrial i una intel·ligència artificial que aportarà més eficiència i beneficis. Aleshores, quin és el model empresarial de les plataformes digitals? El que les empreses tecnològiques extreuen i monetitzen són les nostres dades, les dades que produïm cada dia. Tim Cook, el director general d'Apple, defineix aquesta economia com un complex industrial de dades. Les dades s'han convertit en el bé més preuat

del món. Són la matèria primera de l'economia digital i alimenten els sistemes d'intel·ligència artificial. Les empreses depenen de les dades i l'analítica de dades incorporada per impulsar el seu creixement durant els pròxims anys. L'aprenentatge automàtic augmentarà la rendibilitat de la inversió entre un 10 % i un 30 %. Molts economistes parlen d'extractivisme de dades. I el paralelisme, per descomptat, es fa amb el petroli: unes poques empreses capaces d'extreure dades utilitzen la intel·ligència artificial per monetitzar i manipular les nostres dades personals. Shoshana Zuboff, professora de la Harvard Business School, ho denomina "capitalisme de vigilància", caracteritzat per la manipulació i la monetització de les dades i la generació de perfils de conductes socials potenciada mitjançant la publicitat en el cor del model econòmic de les plataformes digitals.

Així, doncs, vivim en una societat que és una caixa negra? O hem d'imposar una regulació més forta a les plataformes digitals? Penso que, en aquesta qüestió, Europa és molt clara actualment. La regulació digital hauria d'emanar del poble sobirà, de governs responsables, i no d'una oligarquia digital. És una qüestió de sobirania per a nosaltres i per a Europa. La manera en què els ciutadans es relacionen entre si i amb l'Estat té implicacions profundes, entre elles la por existencial a la manipulació, la sobrecàrrega d'informació, les notícies falses, les teories de la conspiració i la falta d'autenticitat, creades per factors externs als gegants digitals. És obvi que cal una nova regulació en aquest espai, i la UE està plantejant un nou marc per regular l'economia digital: la Llei de Serveis Digitals i la Llei de Mercats Digitals.

També veiem la importància cabdal de tenir accés a les dades i a les metadades, de la transparència i la responsabilitat de l'algoritme, per exemple, per regular l'economia compartida. En l'actualitat, l'algoritme és el teu cap. Si treballes en una plataforma i no pots controlar com funcionen l'algoritme i la informació, tampoc no tens accés a la informació que regula la teva normativa laboral i la negociació col·lectiva. De manera que es tracta d'un aspecte molt destacat. I és important, per exemple, per a les ciutats que han de fer front a grans plataformes digitals, com ara Uber o Airbnb.

Quina és la resposta europea a aquesta situació? Em sembla que, actualment, queda molt clar que no n'hi ha prou amb el fet que Europa es percebi només com una superpotència reguladora. Si bé és molt important proposar una regulació audaç, la UE també ha de conservar la seva rellevància com a potència econòmica mundial mitjançant la innovació científica i tecnològica ancorada en els valors democràtics. Penso que tenim una oportunitat històrica.

En la fase postpandèmica, la UE està plantejant una nova estratègia de creixement, el Pacte Verd Europeu, que té com a objectiu descarbonitzar la nostra economia i aconseguir la neutralitat climàtica d'aquí al 2050, amb un pla d'inversions de més de tres mil bilions d'euros. En paral·lel, s'estan produint de manera simultània dues transicions importants. El 40 % de les instal·lacions de recuperació i resiliència que els Estats membres invertiran en els pròxims anys es destinarà a la transició ecològica, i el 20 %, a la digital. Europa invertirà uns 400 mil milions d'euros en digitalització en els pròxims anys. Això ens permet apreciar els objectius

polítics importantíssims que té Europa pel que fa a les regulacions. Em sembla que Europa és probablement l'únic continent que està elaborant una nova constitució per a l'era digital. Un nou marc regulatori integral.

Donem un cop d'ull a la qüestió de l'antimonopoli. Actualment som testimonis d'un gran canvi en matèria d'antimonopoli. D'una banda, tenim debats sobre desintegracions o fusions i adquisicions que tenen lloc en les plataformes digitals anticompetència, noves regulacions que posen l'èmfasi en el benestar de la ciutadania, i no solament del consumidor. Per exemple, comencem a vincular la propietat i l'accés a les dades amb una política de privadesa i competència. És un pas vital. Comencem a incorporar experts en ètica, privadesa i seguretat al costat d'advocats de competència en els casos antimonopoli. A més, la Llei de Serveis Digitals que proposa la UE obligarà les empreses a compartir dades amb els seus rivals i a compartir dades d'interès públic. Així que considero que avancem cap a un marc molt més competitiu per a l'economia digital. Un altre aspecte fonamental, per descomptat, és la tributació digital. Les empreses de què hem parlat abans, amb capitalització borsària de 9 mil bilions de dòlars estatunidencs, han de poder pagar impostos on siguin els seus usuaris i on generin valor, per exemple, aquí, a Europa, perquè puguem reinvertir aquests diners en infraestructures verdes, en escoles, en educació i en la nostra economia local. I ara el G7, i també el G20, que es reunirà aviat, ha aconseguit tancar un acord sobre tributació digital i sobre un impost mínim de societats d'entorn del 15 %, que ens permetrà, a escala de l'OCDE, tenir un acord molt més global i just gegants tecnològics acabin exclusivament en paradisos fiscals.

Així mateix, afrontem una nova dimensió geopolítica en la qual veiem els semiconductors del 5G, la computació quàntica i la intel·ligència artificial, però també la biotecnologia, com una mena de tecnologies estratègiques situades al nucli d'una nova lluita, una nova guerra freda, que també s'ha definit en funció de la supremacia tecnològica dels EUA, d'una banda, i la Xina, de l'altra. Això comporta el risc de crear una fragmentació tant en la cadena de subministrament com en la cadena de valor. Som testimonis de com l'escassetat en la cadena de subministraments de microxips afecta la indústria automobilística, la logística, la fabricació i moltes altres empreses també aquí, a Europa. I la fragmentació de la cadena de valor mundial es farà extensiva a un espectre cada vegada més ampli d'activitats econòmiques. Així que no es tracta només d'una qüestió de tecnologia, sinó que afectarà tots els sectors. Per això és important tenir una regulació mundial que determini qui controla el 5G, la intel·ligència artificial i els xips.

Això explica també per què la Comissió Europea ha presentat ara la Llei Europea de Xips amb la idea i l'objectiu de produir, dissenyar i fabricar el 20 % dels xips que necessitem a Europa. Aquesta situació ens revela que ens cal una nova política digital industrial. I, en el nucli d'aquesta nova política digital industrial, hi hem de situar la reivindicació de la sobirania de les dades per a Europa i per als ciutadans. Com probablement ja sabeu, en l'actualitat Europa no controla la infraestructura del núvol i la computació en el núvol. No controlem ni el maquinari ni els microxips. Tampoc no controlem la intel·ligència artificial ni les dades. És a dir, estem

«A digital green deal for Europe's technological sovereignty»

05

perdent el control sobre infraestructures essencials per al present i per al futur. Hi ha un projecte que considero molt important i que hauríem de supervisar per assegurar-nos que tingui èxit. Em refereixo a Gaia-X.

Gaia-X té l'objectiu que Europa construeixi un sistema propi en el núvol i estableixi el patró or per a la seguretat de les dades, la sobirania de les dades i la interoperabilitat. Aquest estàndard es podria aplicar a tot Europa. Amb Gaia-X i la reivindicació de la sobirania de la infraestructura en el núvol podem aconseguir un model de fideïcomís europeu per a dades. Un fideïcomís europeu per a dades pot representar una economia de les dades més igualitària i justa per a tots nosaltres, ja que oferiria més accés a les dades, alhora que conservaria la confiança de la ciutadania, la privadesa, la seguretat i l'ètica, i vetllaria pels drets fonamentals de la ciutadania. De manera que el fideïcomís per a dades s'experimentarà ara a Europa, als espais de dades europees, en sectors com ara la sanitat, la fabricació i la mobilitat. I, si la gent té més protecció i hi ha transparència de les seves dades, podrà compartir més dades. I aquestes dades es poden alliberar per crear valor públic. Així, doncs, la Llei de Dades europea que entrarà en vigor el 2021 i estarà operativa a partir de l'any següent pot promoure nous models de compartició de dades i de dades d'interès públic.

Com ja he dit, les dades són la matèria primera de l'economia digital. La pregunta és: en el futur, les dades estaran controlades per les plataformes i els gegants tecnològics? Estaran controlades pels Estats? O poden estar controlades pel conjunt de la societat,

per la mateixa ciutadania? Quan era comissionada de Tecnologia i Innovació Digital a l'Ajuntament de Barcelona, vaig apostar per un model que posa les persones en primer pla i que democratitza l'accés i la compartició de dades. Aquest model parteix de la intel·ligència col·lectiva per a la democràcia. Parteix de la participació del poble, de la participació ciutadana, perquè, si la ciutadania no entén el valor de les dades, el valor de les dades per millorar la nostra ciutat, per fer-la més ecològica, per combatre el canvi climàtic, per avançar cap a una mobilitat més sostenible i un habitatge més assequible, cap a una democràcia més bona, si no posem la tecnologia i les dades al servei de les persones i les impliquem en els processos de presa de decisions, no aconseguirem mai els nostres objectius.

I la plataforma que vam crear aquí, a Barcelona, ja fa un temps, quan jo era comissionada de Tecnologia i Innovació Digital, una plataforma anomenada D-Cent Barcelona, és en l'actualitat una plataforma mundial feta a Barcelona que incorpora la privadesa, la seguretat i l'ètica en el seu disseny. Ara s'utilitza a 80 ciutats de 20 països d'arreu del món. I és la plataforma de facto per a l'economia digital, per a la participació digital, que la Comissió Europea, el Consell Europeu i el Parlament Europeu utilitzen en l'actual Conferència sobre el Futur d'Europa, traduïda a tots els idiomes de la UE i mitjançant la qual milers de ciutadans de tot Europa participen a donar forma al futur del nostre continent. Penso que es tracta d'un cas d'èxit que permet entendre com es poden escalar les tecnologies civils basades en una ciutat en l'àmbit europeu i mundial.

Durant la pandèmia hem constatat que hem d'utilitzar les dades per a bé. Hem d'emprar les dades massives i la intel·ligència artificial, per exemple, per rastrejar el virus i impedir que es propagui. Hem estat utilitzant i seguim utilitzant una aplicació de rastreig de contactes amb certs protocols que protegeixen els nostres drets i la nostra privadesa. Així que és possible fer-ho. Per exemple, podem combinar els imperatius de la sanitat pública amb la protecció de la privadesa, amb la protecció de l'ètica i dels drets de la ciutadania. Així que, quan diuen que hi ha una contradicció entre la sanitat pública i la privadesa, no ens ho hem de creure.

És possible utilitzar aquesta mena de tecnologies en la sanitat pública per oferir-nos més salut, per contenir la pandèmia, alhora que es preserven els nostres drets. A més, cada vegada tenim més experiència amb les infraestructures de dades descentralitzades. I quan vaig tornar a Barcelona, vam crear DECODE. És una infraestructura de dades que millora la privadesa basada en la tecnologia de les cadenes de blocs, la tecnologia de registres distribuïts, amb criptografia avançada, amb la voluntat de tornar el control de les dades als ciutadans perquè ells mateixos decideixin quines dades volen mantenir privades, quines volen compartir i amb qui i en quins termes. Ho anomenem un nou pacte social sobre les dades perquè és més democràtic. És menys opac. És més transparent i ens permet compartir dades per arribar a un model com aquest.

Un pacte social sobre dades que les veu com a infraestructura pública, com a repositori de dades de la ciutat. Les dades ens han de permetre crear valor públic

i les hem d'aprofitar, i hem d'aprofitar el talent de les persones per abordar i resoldre els principals problemes socials i ambientals que planteja el futur.

I, com probablement ja sabeu i heu entès a hores d'ara, m'entusiasmen les ciutats que uneixen forces per crear coalicions i xarxes. Crec que les ciutats seran fonamentals per aconseguir tant la transició digital com la transició ecològica en el futur, perquè tenen contacte estret amb les comunitats i la ciutadania. Quan sumen forces, poden donar forma a projectes com aquest, la Coalició de Ciutats pels Drets Digitals, que s'està convertint en un model. He treballat al Programa de Nacions Unides per als Assentaments Humans per difondre aquest model pel món per posar les persones i els seus drets digitals en primer pla i plantejar una agenda que aposti per la neutralitat climàtica de les dades i per la democràcia per aconseguir una política de neutralitat d'emissions, cosa que implica descarbonitzar l'economia, i aconseguir la neutralitat en carboni al més aviat possible, perquè aquest és el principal imperatiu per al nostre món i per a la nostra societat.

I podem aprofitar el poder de les dades, la intel·ligència col·lectiva i la connectivitat d'una manera democràtica, prioritzant les persones. Cada vegada hi ha més ciutats que s'agrupen seguint aquesta mena de models. Aplicant un enfocament de baix a dalt, podem arribar a un tipus d'escala governamental i europea per fer propostes, per presentar els experiments i les polítiques pertinents per aconseguir el Pacte Verd.

Tinc el plaer de ser una de les assessores de la presidenta de la Comissió Europea, Ursula von der Leyen, per al nou projecte europeu Bauhaus. Per a mi, és un dels projectes

europaus més inspiradors que s'estan desenvolupant actualment. Per què? Perquè la presidenta ha entès que hem d'associar el Pacte Verd amb un moviment cultural, amb una revolució cultural. Hem de fusionar ciència, tecnologia i art per al Pacte Verd.

Això és el que va fer la Bauhaus en la dècada de 1930: fixar els fonaments, combinar disseny i sostenibilitat, amb el mateix concepte de sostenibilitat, determinar les bases de l'arquitectura moderna i agrupar escriptors, arquitectes, dissenyadors, artistes, científics i tecnologies per formular els nous projectes del futur. Necessitem una nova Bauhaus dirigida al Pacte Verd, a materialitzar els objectius del Pacte Verd i a concretar el Pacte Verd. El Pacte Verd no és només una sèrie de polítiques. No és només una regulació financera. No és només llei, legislació i estàndards. Proposa canviar la manera de viure, modificar el comportament de les persones entre elles i convertir aquest Pacte Verd en una cosa concreta i real. Estic convençuda que ho podem fer mitjançant projectes com la nova Bauhaus europea.

Estic arribant al final de la ponència i m'agradaria recalcar la necessitat, per descomptat, de transformar l'educació. No aconseguirem dur a terme aquesta transformació, canviar les nostres economies i la societat per a bé, si no invertim a canviar el model educatiu, a crear capacitats digitals i a fer-ho empoderant les dones en carreres STEM, empoderant les dones en la tecnologia i empoderant les dones en general. Hem d'eliminar d'una vegada per sempre la bretxa salarial de gènere. Hem d'eliminar la bretxa de gènere. La participació de les dones en camps STEM se situa per

sota del 20 %, i hem de posar-hi fi. I per fer-ho hem de començar per l'educació. Per l'educació dels infants a la primària, a les universitats i als centres de recerca, a les empreses i a les indústries. Hauria de ser obligatori, per exemple, que hi hagi dones a les juntes i en els càrrecs directius, però també, de manera general, introduir la perspectiva de gènere en el desenvolupament del món tecnològic del futur. És absolutament central, fonamental. Així, doncs, quin és el futur del món digital? Tenim només una elecció binària? Ens enfrontem només a la possibilitat de seguir el model dels gegants tecnològics de Silicon Valley, un model que pot resultar pràctic avui, que permet fer servir moltes aplicacions i serveis, però que, a llarg termini, ens posa en risc de quedar sotmesos a l'oligopoli de les dades d'unes poques empreses que controlen les infraestructures essencials? O hem d'avançar cap a un altre model, el del Gran Estat, que s'assembla a l'autoritarisme digital de la Xina, un model en què l'Estat cada vegada tindrà més control de la nostra societat i de les nostres dades i adoptarà decisions efectives, però que, a llarg termini, planteja el risc d'erosionar greument les llibertats civils i els drets fonamentals? Jo considero que aquesta opció binària no és l'única possibilitat que tenim. No solament tenim els gegants tecnològics o el Gran Estat. També hi ha una tercera via, la Gran Democràcia. I penso que hem de donar una importància cabdal a temes com ara les llibertats civils i la privadesa individual, que són nuclears per al funcionament de la nostra democràcia. Europa es podria internar en aquesta tercera via i demostrar que aquest humanisme digital europeu, amb el toc d'innovació únic d'Europa, pot funcionar. Girarà entorn de la democràcia, a posar les persones

«A digital green deal for Europe's technological sovereignty»

05

en primer pla, garantint la seva autonomia estratègica i la nostra competitivitat, però també posant al centre la participació democràtica dels ciutadans, preservant els drets fonamentals dels treballadors i protegint el medi ambient i les dades. Opino que aquesta pot ser la via europea cap a la sobirania digital i l'humanisme digital europeu que ens pot convèncer que, en efecte, la tecnologia pot ser una força positiva i progressista per donar forma a la nostra societat i el nostre futur.

I, finalment, per concloure la ponència, ens cal un nou contracte social per a la societat digital que consisteixi a donar forma al Nou Pacte Verd digital. En aquest context, la sobirania digital comporta que, com a societat, hauríem de ser capaços de determinar la direcció del progrés tecnològic i posar la tecnologia i les dades al servei de les persones, de la societat i de la transició ecològica. I, per aconseguir-ho, ja que no es tracta de mer optimisme, sinó d'una opció pràctica, es requereix un programa polític. Es requereixen aliances amb sindicats, amb partits polítics i amb la ciutadania, amb universitats i amb la societat en el seu conjunt amb vista a unir forces i convertir aquest futur democràtic digital en una realitat.

Gràcies.

Francesca Bria

Experta i assessora en polítiques de digitalització i tecnologies de la informació

“No n’hi ha prou amb accelerar la digitalització. També li hem de donar un enfocament. I, avui dia, això implica, per sobre de tot, afrontar el desafiament doble de la protecció del medi ambient i la digitalització sostenible. Crec que hauríem de fer servir aquesta fase postpandèmica per impulsar un nou model de sobirania digital que es podria denominar el Nou Pacte Verd Digital, perquè es tracta d’emprar les tecnologies digitals per aconseguir tant la sostenibilitat social com la mediambiental.”

“Les plataformes són intermediaris nous que estan definint el nostre paisatge polític, la nostra economia. Estan canviant els mitjans de comunicació, l’ensenyament i els governs, estan canviant les ciutats i les empreses. El nostre sistema encara no entén del tot la mena de poder que tenen. No disposem de les eines adequades per contenir el seu poder, per regular-lo i per posar la tecnologia al servei de les persones i de l’evolució humana.”

“Els gegants tecnològics no solament encapçalen el mercat, sinó que són el mercat. I, si cinc empreses són propietàries de l’economia digital, realment pot funcionar per a tothom?”

“La regulació digital hauria d’emanar del poble sobirà, de Governos responsables, i no d’una oligarquia digital. És una qüestió de sobirania per a nosaltres i per a Europa. La manera en què els ciutadans es relacionen entre si i amb l’Estat té implicacions profundes.”

“No n’hi ha prou amb el fet que Europa es percebi només com una superpotència reguladora. Si bé és molt important proposar una regulació audaç, la UE també ha de conservar la seva rellevància com a potència econòmica mundial mitjançant la innovació científica i tecnològica ancorada en els valors democràtics.”

“Durant la pandèmia hem constatat que hem d’utilitzar les dades per a bé. Hem d’emprar les dades massives i la intel·ligència artificial, per exemple, per rastrejar el virus i impedir que es propagui. És possible utilitzar aquesta mena de tecnologies en la sanitat pública per oferir-nos més salut, per contenir la pandèmia, alhora que es preserven els nostres drets.”

“No aconseguirem dur a terme aquesta transformació, canviar les nostres economies i la societat per a bé, si no invertim a canviar el model educatiu, a crear capacitats digitals i a fer-ho empoderant les dones en carreres STEM, empoderant les dones en la tecnologia i empoderant les dones en general.”

“La via europea cap a la sobirania digital i l’humanisme digital europeu ens pot convèncer que, en efecte, la tecnologia pot ser una força positiva i progressista per donar forma a la nostra societat i el nostre futur.”

1. Algoritmes ètics per lluitar contra la desinformació

Salvador Macip, investigador i professor dels Estudis de Ciències de la Salut

En certa manera, la pandèmia ha redefinit el rol del món digital en la comunicació. Ha contribuït molt a la difusió de la informació, però també a la difusió de la desinformació. Hi ha alguna manera de controlar això? Es pot controlar o s'ha de controlar el món digital perquè influeixi positivament en la informació i no en la desinformació?

Francesca Bria: Aquesta és una altra qüestió molt important. Com he dit durant la meva conferència, crec que les notícies falses, la desinformació, els teòrics de la conspiració, la polarització de l'opinió pública, un algoritme que polaritza encara més l'opinió pública i crea més desinformació es deu al fet que, en el nucli del model de negoci de les plataformes, hi ha algoritmes que maximitzen un problema específic perquè són una plataforma comercial que busca el benefici i, per tant, si tens més polarització, si tens notícies falses i fas més clics, aquestes empreses estan guanyant més mercat publicitari.

Així que necessitem algoritmes ètics per a l'interès públic i necessitem recuperar l'esfera pública electrònica, on puguem comunicar-nos, puguem decidir, puguem

tenir la nostra democràcia, la nostra democràcia plena al seu lloc, i després, una vegada que creem aquest algoritme... Ara estic en la junta de la RAI, la televisió pública italiana, i les televisions públiques s'enfronten a una transició molt gran en l'era digital, i hauríem de poder fer una aliança europea de radiodifusors públics i mitjans públics per fer bàsicament el que acabo de dir, per maximitzar la informació i fer-la accessible, per assegurar-nos que la gent pugui monitorar la manera en què la informació es difon i nosaltres puguem monitorar aquesta informació i trobar aquesta informació i tenir algorismes que maximitzin la informació i no la desinformació i el negoci. Necessitem canviar i recuperar l'esfera pública en el temps electrònic.

Vídeo

Idees clau

«En el nucli del model de negoci de les plataformes, hi ha algoritmes que maximitzen un problema específic perquè són una plataforma comercial que busca el benefici.»

«Necessitem algoritmes ètics per a l'interès públic i necessitem recuperar l'esfera pública electrònica, on puguem comunicar-nos, puguem decidir, puguem tenir la nostra democràcia.»

2. La transformació digital, més enllà de la tecnologia

Efraín Foglia, investigador i professor dels Estudis de Ciències de la Informació i de la Comunicació

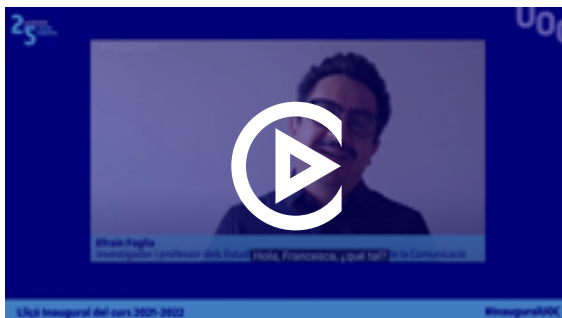
Tu tens un valor molt important per a la ciutat de Barcelona, que és el fet que has treballat uns quants anys dirigint les polítiques d'innovació democràtica de la ciutat vinculades a l'economia digital, a aquesta macroeconomia de dades. Tens una gran experiència en aquest sentit i saps què és possible i què no és possible, què pot arribar a ser una il·lusió i què pot ser directament un fet que puguem materialitzar. Llavors la meua pregunta està relacionada amb això: si tinguéssim la vareta màgica per regressar en el temps, però conservant l'experiència que tens ara, quina seria la política que implementaries a la ciutat vinculada a la innovació social digital per al bé comú? Què proposaries, que fos possible i que no fos només directament un desig?

Francesca Bria: Vull dir-te primer una cosa que per a mi és molt important. La transformació tecnològica o la transformació digital no es tracta de tecnologia, es tracta d'un canvi organitzacional, un canvi cultural. Es tracta d'un canvi de mentalitat i es tracta d'institucions transformades. Quan feia la meua feina aquí, a Barcelona, vaig entendre que havia de començar per empoderar els funcionaris públics de la ciutat empoderant els treballadors creant noves aptituds, empoderant-los a ser part de la transformació, perquè altrament no tindriem cap canvi, no podríem fer res de les coses que volia portar endavant.

Crec que centrar el focus en l'educació, a donar poder als empleats, als treballadors, a les persones que treballen en una institució, és el primer que hem de fer i entendre que no es tracta de tecnologia. Es tracta de tot el que canviarà quan introduïm nous tipus d'eines, mètodes, noves formes de presa de decisions i noves tecnologies. Si pogués triar una cosa que m'agradaria que s'esdevingués en el futur, i que es basés en la feina que he fet aquí, i crec que pot ser real, que pot passar, seria aquesta: com sabeu, estem desenvolupant d'una banda la plataforma "Decidim Barcelona" integrada amb DECODE, que són aquests protocols criptogràfics que permeten a les persones controlar les dades. Acabem de fer uns experiments que han funcionat bé, però m'agradaria que aquesta tecnologia integrada amb la plataforma de participació democràtica, fos la forma en què arreu els ciutadans interactuen amb l'Ajuntament, amb les institucions públiques. Així que avui, quan interactues amb serveis digitals, fas servir identitats digitals, que són proveïdes per empreses i ja no controles les teves dades. A través d'una aplicació com DECODE controles la teva identitat digital, que s'ha convertit en identitat pública, i tu controles les teves dades i pots decidir qui pot accedir a aquestes dades, com compartir-les, les teves dades de mobilitat, les dades climàtiques, les teves dades personals... i després permet que altres institucions, empreses emergents, altres empreses accedeixin a aquestes dades si vols compartir-les.

Crec que aquest control democràtic sobre les dades és el que m'agradaria veure, i escalar-lo perquè als nostres telèfons no sigui Apple o Google qui decideixi com implementarem aquestes aplicacions i el seu protocol, sinó que serà democràtic, decidit pels mateixos ciutadans.

Vídeo

Idees clau

«La transformació tecnològica o la transformació digital no es tracta de tecnologia, es tracta d'un canvi organitzacional, un canvi cultural.»

«M'agradaria veure el control democràtic sobre les dades.»

3. El feminisme, un pilar clau en la revolució digital

Mayo Fuster, investigadora del grup de recerca DIMMONS

Per què un pacte verd i no un pacte lila? O per què no un pacte verd i lila?

Fa 25 anys que et conec, Francesca, i sé que tens una trajectòria de compromís democràtic llarga i impressionant. La meva pregunta és per què no és el moment de posar el feminisme en primer lloc. O, per formular-la en altres termes: sobirania tecnològica per a qui? L'evidència suggereix que la democratització reforça les desigualtats de gènere, i no només en els models capitalistes, sinó també en els models procomuns alternatius.

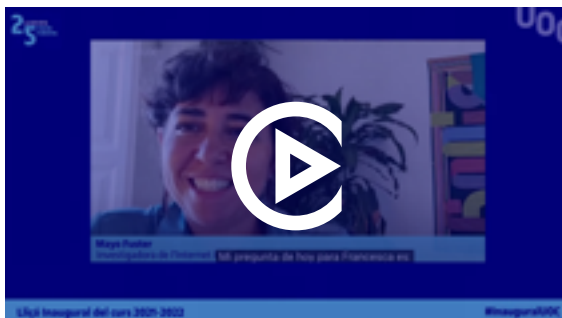
M'agradaria preguntar-te què proposaries per assegurar-nos que la revolució digital no reforci la desigualtat de gènere i, amb la perspectiva interseccional, perquè no repercuteixi encara més en el col·lectiu que tradicionalment ha quedat exclòs o marginat, sigui per motius de raça, orientació sexual o classe.

Francesca Bria: Moltes gràcies per aquesta pregunta, Mayo. Qui millor que tu pot ajudar-nos a crear aquest acord verd-lila? Com dius, no hi ha una revolució digital sense una revolució feminista i estic absolutament convençuda que és així, i també sé que fins i tot durant la pandèmia, i en aquest moment, les dones estan entre

les persones i les comunitats que més van patir per la pandèmia. I aquesta digitalització pot portar molts tipus d'exclusió i es tracta exactament de la raça i els antecedents socioeconòmics, el gènere i molts tipus diferents de discriminació.

Així que crec que es tracta de lluitar contra això, però crec que també es tracta de posar això com la principal prioritat per al nostre futur, i crec que, com he dit en el meu discurs, hauríem de fer-ho a l'escola primària, hauríem de fer-ho a les universitats, hauríem de fer-ho a la indústria, hem de fer-ho en la forma en què formulem polítiques i creem millors feines per a les dones. Lluitem contra la bretxa salarial de gènere i també, com saps, lluitem per trobar una manera de combatre la precarització de la dona en el mercat laboral, visualitzar el talent de les dones en la tecnologia i assegurar-nos que aquesta conversa es dugui a terme. I crec que sou un dels millors grups a la UOC amb una feina que ja està fent això, per la qual cosa probablement tindreu una resposta millor a aquesta pregunta que jo. Però estic absolutament convençuda que aquesta és la vostra prioritat i aquesta és per descomptat la meva prioritat també.

Vídeo

Idees clau

«No hi ha una revolució digital sense una revolució feminista.»

«La digitalització pot portar molts tipus d'exclusió relacionades amb la raça i els antecedents socioeconòmics, el gènere i molts tipus diferents de discriminació.»

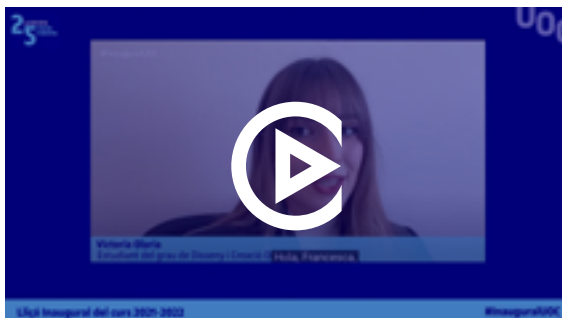
4. L'e-learning en un panorama digital en constant transformació

Victòria Olaria Escuin, estudiant del grau de Disseny i Creació Digitals

Et volia preguntar de quina manera creus tu que estudiar de forma virtual ens ajuda a afrontar el constant canvi que vivim dins del panorama digital.

Francesca Bria: Bé, crec que això realment ho feu molt bé aquí a la UOC, així que estic aquí per aprendre i crec que mai és només digital, mai és només físic: és un híbrid i es tracta de canviar el model educatiu. Es tracta d'empoderar els professors, empoderar els estudiants. No es tracta de fer Zoom, no es tracta d'un altre programari, un altre programa més, no es tracta d'estar en línia tot el dia. Es tracta d'aprendre com intercanviar educació i informació d'una manera diferent i com bàsicament podem aprofitar al màxim aquest model híbrid d'educació en línia i fora de línia i com ens assegurem d'aprofitar tant l'ús d'eines digitals com la manera en què ho fem, preservant la privacitat, l'ètica i la seguretat, utilitzant programari de codi obert. La tecnologia de codi obert ens ajuda a tenir accés a la ciència i la tecnologia. La digitalitat hauria de ser una forma d'augmentar l'accés a la ciència i la tecnologia fent-ho a través de la ciència oberta i l'educació oberta. I aquest és el fi pel qual hauriem de lluitar.

Vídeo

Idees clau

«Hem d'aprofitar l'ús d'eines digitals preservant la privacitat, l'ètica i la seguretat, utilitzant programari de codi obert.»

«La digitalitat hauria de ser una forma d'augmentar l'accés a la ciència i la tecnologia fent-ho a través de la ciència oberta i l'educació oberta.»

Cloenda a càrrec de la consellera de Recerca i Universitats de la Generalitat de Catalunya, Gemma Geis

Ug

És un honor també poder inaugurar avui el curs acadèmic 2021-2022 aquí, a la Universitat Oberta de Catalunya. I avui aquí finalitzo la ronda d'actes d'inauguració dels cursos acadèmics de totes les universitats catalanes, tant públiques com privades.

I per a mi és un privilegi haver deixat en aquest darrer lloc l'única universitat virtual al 100 % que tenim a Catalunya i que, com veiem, és ambaixadora a tot el món. L'altre dia també comentava a la Universitat Pompeu Fabra el fet que hem recuperat la presencialitat a Catalunya a les universitats i per tant, em semblava summament important conèixer –i hem d'utilitzar– el coneixement de la Universitat Oberta de Catalunya per a la transformació que necessita la universitat de trobar aquest model, híbrid segurament, entre presencialitat i caràcter digital. I, per tant, també avui volia posar en valor un model de la

Cloenda a càrrec de la consellera de Recerca i Universitats de la Generalitat de Catalunya, Gemma Geis

U8

Universitat Oberta de Catalunya consolidat, amb molta experiència i molta qualitat.

Doctora Francesca Bria, gràcies per la seva conferència, ha estat realment interessant. Crec que el tema principal de la seva recerca ens desafia a tots. Els governants ens enfrontem a un dels principals reptes que tenim com a societat: les dades i el concepte de sobirania tecnològica són un tema primordial per a la recerca de Catalunya també. Gràcies per la seva conferència. Estic convençuda que la seva reflexió és a la nostra ment i als nostres futurs programes de recerca a Catalunya.

Avui participo, com deia el rector Planell, com a consellera de Recerca i Universitats. Hem recuperat aquest departament. Crec que era una demanda també de la comunitat universitària i fa uns dies llegia el rector Planell en una entrevista que destacava que estava molt content per la recuperació del departament i deia que apreciava un cert sentit comú, cosa que li agraeixo. També haig de dir que més enllà del que suposa la recuperació d'una conselleria, el més important, més que el càrrec, és l'encàrrec. I en aquest sentit, l'encàrrec que tenim com a país és situar el coneixement com una de les polítiques claus del Govern de la Generalitat, on el coneixement, la recerca, les universitats o centres de recerca, la transferència i la innovació, estiguin en el centre de les polítiques de recuperació econòmica i social del país. Aquesta setmana hem entregat els Premis Nacionals de Recerca. Hem reconegut el talent de molts investigadors i investigadores, i tots ens demanaven el mateix: un millor finançament. Crec que podrem: crec que aquesta serà una realitat.

Cloenda a càrrec de la consellera de Recerca i Universitats de la Generalitat de Catalunya, Gemma Geis

U8

De fet, la doctora Carme Torres, Premi Nacional de Recerca conjuntament amb el doctor Clotet, va dir aquesta setmana que “si augmentéssim una mica el finançament en recerca, fariem miracles socials”. Jo no sé si creure en els miracles, però el que comparteixo plenament és que la recerca pot ajudar a fer molt més fàcil la vida de les persones, a contribuir a la justícia social i a ser el motor de canvi i de progrés.

La doctora Bria ho deia. Aquesta acceleració de la digitalització ens planteja molts reptes: des dels drets digitals, el Green Deal, també des del punt de vista del feminisme. I, per tant, que les dones no quedem enrere en aquesta acceleració de la digitalització. Per això, crec que és molt important que hi hagi aquest enfortiment de la recerca del país. Hem d'impactar la societat amb les polítiques públiques, i això es comença des de la recerca a les universitats i la innovació que fan els grups de recerca. De fet, la conferència lliga també amb els eixos que crec que hem de potenciar com a país en la recerca en l'àmbit de la intel·ligència artificial, del xip europeu (la doctora Bria feia referència també a aquesta sobirania tecnològica i per a què serveix), la ciberseguretat (estem digitalitzant i hem accelerat la digitalització del país i, per tant, hem de fer recerca en Ciberseguretat), l'arquitectura i l'urbanisme.

La pandèmia ha evidenciat com d'important és aquest urbanisme, la cohesió social, la transició, la qualitat de vida per a moltíssimes persones. I tot això crec que podem fer-ho amb aquest enfortiment del sistema de recerca, aquestes polítiques, que aviat crec que podem conèixer tots i el rector Planell i el conjunt de la comunitat universitària i la Universitat Oberta de Catalunya.

Cloenda a càrrec de la consellera de Recerca i Universitats de la Generalitat de Catalunya, Gemma Geis

U8

I crec que l'acte d'avui, en format digital, obert al món, amb moltes persones connectades des de països diferents és un sinònim d'universitat de prestigi, de modernitat i d'innovació, també de robustesa, rigorositat i de saber cap a on camina aquesta digitalització i fer-ho amb criteri. També amb gran capacitat de lideratge de la innovació educativa. I ho deia: hem vist que la digitalització de les universitats o digitalitzar la docència no és tan fàcil, sinó que cal ofici. Per tant, aquí hi ha un lideratge molt clar de la Universitat Oberta de Catalunya.

I ho vull recordar avui: a la Universitat Oberta de Catalunya estudien més de 70.000 estudiants, i continua sent una tendència creixent. De fet, la Universitat Oberta de Catalunya és la primera universitat catalana en nombre d'estudiants. És un centre que també destaca pels rànquings internacionals: la UOC se situa entre les 600 i 800 millors universitats, i comparteix franja amb l'Open University segons el rànquing de Times Higher Education. Per tant, està absolutament consolidada en aquest sentit.

Però si parlem de la UOC, a vegades no es coneix suficientment que compta amb 50 grups de recerca, 42 dels quals reconeguts per la Generalitat de Catalunya, els SGR. En aquest sentit, estem tancant la convocatòria i augmentarem fins a 10 milions d'euros la convocatòria dels grups de recerca consolidats, perquè també té una importància cabdal en l'àmbit de les humanitats, de les ciències socials...

Cloenda a càrrec de la consellera de Recerca i Universitats de la Generalitat de Catalunya, Gemma Geis

U8

Quan parlem d'aquesta digitalització, de la necessitat també de relacionar-se amb les humanitats, jo crec que aquesta convocatòria pot ajudar tots els grups de recerca en aquests àmbits. Per tant, jo volia posar molt en valor avui, en aquest moment que hem viscut la pandèmia, com al principi tenir un telèfon mòbil era una raresa, i aquesta universitat va néixer en aquest context i amb aquesta raresa. I en canvi avui és una universitat absolutament consolidada des de la seva qualitat, pel seu caràcter virtual i digital i arrelada a Catalunya i oberta al món, com deia abans.

I finalment, crec que s'obre una oportunitat com a país, amb uns rectors i un conjunt del sistema universitari amb una responsabilitat institucional que acompanyarem des de la conselleria perquè aquesta societat del coneixement que anhelem, en la qual al país puguem crear llocs de treball de qualitat, puguem ajudar a crear una economia diversificada i un país de progrés. El primer motor de canvi és l'educació, que mai és una despesa, sinó una inversió. I una de les baules és el sistema universitari de Catalunya, i també, òbviament, la Universitat Oberta de Catalunya. Per tant, teniu la conselleria a la vostra disposició i teniu un aliat per fer realitat tots els projectes i reptes globals que deia la doctora Bria.

Moltíssimes gràcies.

Gemma Geis

Consellera de Recerca i Universitats
de la Generalitat de Catalunya

Biografia de Francesca Bria

Francesca Bria és la presidenta del Fons d'Innovació italià. És professora honorària a l'Institut d'Innovació i Propòsit Públic de la UCL de Londres i és assessora sènior de les Nacions Unides sobre ciutats i drets digitals. Francesca és la fundadora del projecte DECODE sobre la sobirania de dades a Europa. És assessora de la Comissió Europea sobre Política de Recerca i Innovació i Internet de pròxima generació, i és l'antiga directora de tecnologia i innovació digital de la ciutat de Barcelona.

Francesca és doctora en Innovació i Emprenedoria per l'Imperial College de Londres i màster en Economia Digital per la Universitat de Londres, Birbeck. Com a cap de programa sènior de Nesta, l'Agència d'Innovació del Regne Unit, ha dirigit el projecte D-CENT de la UE, el projecte europeu més gran sobre democràcia digital i monedes digitals. També va dirigir el projecte DSI sobre innovació social digital a Europa, assessorant la UE en polítiques d'innovació social digital. Ha estat docent en diverses universitats del Regne Unit i Itàlia i ha assessorat governs, organitzacions i moviments públics i privats sobre la política de tecnologia i innovació, i el seu impacte socioeconòmic.

La feina de Bria se centra en un dels temes clau del nostre temps: la intersecció entre tecnologia, geopolítica i economia. En els seu treballs, explora com les persones poden recuperar la sobirania sobre les seves dades i com poden les societats recuperar el control no només de la tecnologia digital, les dades i la infraestructura, sinó també dels serveis mediat per tecnologies intel·ligents, com ara serveis públics, transport, educació, i salut.

Ha estat inclosa entre les 50 millors dones en tecnologia per la revista *Forbes*, i a la llista de les 20 persones més influents del món en el govern digital per *Apolitical*. També ha aparegut a la revista italiana *Repubblica "D"*, entre les 100 dones que estan canviant el món.

 Font: [Pàgina personal de Francesca Bria](#)

Biblioguia

25.uoc.edu

Barcelona

Bogotà

Ciutat de Mèxic

Madrid

Palma

Sevilla

València

Seu central

Av. del Tibidabo, 39-43

08035 Barcelona

(+34) 932 532 300

Totes les seus a

seus.uoc.edu

uoc.edu

 @UOCuniversitat

 @UOCrespon

 UOC

 UOC.universitat

